

PARSHAT RE'EH-JEWISH GRIEVING

1. דברים פרשת ראה פרק יד

- (א) בנינים אתם ליקוק אלהיכם לא תתגדדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת:
(ב) כי עם קדוש אתה ליקוק אלהיך ובך בחר יקוק להיות לו לעם סגלה מכל העמים אשר על פני האדמה: o

2. ירמיהו פרק טז

- (א) ויהי דבר יקוק אלי לאמר:
(ב) לא תקח לך אשה ולא יהיו לך בנינים ובנות במקום הזה:
(ג) כי כה אמר יקוק על הבנינים ועל הבנות היולדים במקום הזה ועל אמתם היולדות אותם ועל אבותם המולדים אותם בארץ הזאת:
(ד) ממותי תחללים ימתו לא יספדו ולא יקברו לדמן על פני האדמה יהיו ובחרב וברעב יכלו והיתה נבלתם למאכל לעוף השמים ולבהמת הארץ: o
(ה) כי כה אמר יקוק אל תבוא בית מרזח ואל תלך לספוד ואל תנד להם כי אספתי את שלומי מאת העם הזה נאם יקוק את הסוד ואת הרחמים:
(ו) וימתו גדלים וקטנים בארץ הזאת לא יקברו ולא יספדו להם ולא יתגדד ולא יקרח להם:
(ז) ולא יפרסו להם על אכל לנחמו על מת ולא ישקו אותם כוס תנחומים על אביו ועל אמו:
(ח) ובית משתה לא תבוא לשבת אותם לאכל ולשתות: o

3. רש"י ירמיהו פרק טז

ולא יתגודד ולא יקרח להם - דרך האבלים להתגודד ולשרוט בשרם ולקרוח קרחה בראשם ומכל מקום לישראל אסור ולא הזכירו כאן אלא לדוגמת אבל:

4. רד"ק ירמיהו פרק טז

(ו) ומתו - ולא יתגודד ולא יקרח להם, ואע"פ שהוא אסור לישראל לעשותו כמו שכתוב לא תתגודדו לא תשימו קרחה בין עיניכם למת אולי הם היו עושין כמנהגי הגוים כמו שהיו עושים עברות אחרות כמנהג הגוים ואמר כי לא יהיה להם פנאי לעשות הדברים שעושים על מת לא דברי אבל ולא דברי נחמה:

5. מלכים א פרק יח

- (כה) ויאמר אליהו לנביאי הבעל בחרו לכם הפך האחד ועשו ראשנה כי אתם הרבים וקראו בשם אלהיכם ואש לא תשימו:
(כו) ויקחו את הפך אשר נתן להם ויעשו ויקראו בשם הבעל מהבקר ועד הצהרים לאמר הבעל עננו ואין קול ואין ענה ויפסחו על המזבח אשר עשה:
(כז) ויהי בצהרים והתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אלהים הוא פי שיח וכי שיג לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקץ:
(כח) ויקראו בקול גדול ויתגדדו כמשפטם בחרבות וברחמים עד שפך דם עליהם:
(כט) ויהי כעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה ואין קול ואין ענה ואין קשב:
(ל) ויאמר אליהו לכל העם גשו אלי ויגשו כל העם אליו וירפא את מזבח יקוק ההרוס:
(לא) ויקח אליהו שתיים עשרה אבנים כמספר שבטי בני יעקב אשר היה דבר יקוק אליו לאמר ישראל יהיה שמך:
(לב) ויבנה את האבנים מזבח בשם יקוק ויעש תעלה כבית סאתים זרע סביב למזבח:
(לג) ויערך את העצים וינתח את הפך וישם על העצים:
(לד) ויאמר מלאו ארבעה כדים מים ויצקו על העלה ועל העצים ויאמר שנו וישנו ויאמר שלשו וישלשו:
(לה) וילכו המים סביב למזבח וגם את התעלה מלא מים:

(לו) וְיִהְיֶה בְּעֵלוֹת הַמִּנְחָה וַיִּגַּשׁ אֵלָיו הַנָּבִיא וַיֹּאמֶר יְקֹנֵק אֱלֹהֵי אֲבֹרָהֶם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל הַיּוֹם וַיִּדַּע כִּי אֵתָה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל וְאִנִּי עֶבְדְּךָ וּבְדַבְרֶיךָ וּבְדַבְרֶךָ עָשִׂיתִי אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה:
(לז) עָנְנִי יְקֹנֵק עָנְנִי וַיִּדְעוּ הָעָם הַזֶּה כִּי אֵתָה יְקֹנֵק הָאֱלֹהִים וְאֵתָה הַסִּבֵּת אֵת לִבָּם אַחֲרֵיכֶם:
(לח) וְתִפֹּל אִשׁ יְקֹנֵק וְתֹאכַל אֵת הָעֵלֶה וְאֵת הָעֵצִים וְאֵת הָאֲבָנִים וְאֵת הָעֶפֶר וְאֵת הַמַּיִם אֲשֶׁר בְּתַעֲלָה לַחֲכָה:
(לט) וַיֵּרָא כָּל הָעָם וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ יְקֹנֵק הוּא הָאֱלֹהִים יְקֹנֵק הוּא הָאֱלֹהִים:

6. אבן עזרא דברים פרשת ראה פרק יד

ולא תשימו קרחה - כמשפט הגוים עד היום הזה. וטעם בנים - אחר שתדעו שאתם בנים לשם והוא אוהב אתכם יותר מהאב לבן, אל תתגודדו על כל מה שיעשה, כי כל אשר יעשה לטוב הוא. ואם לא תבינוהו כאשר לא יבינו הבנים הקטנים מעשה אביהם רק יסמכו עליו, כן תעשו גם אתם, כי עם קדוש אתה, ואינך כשאר כל הכנענים, על כן לא תעשה כמעשיהם. וטעם הסמך פרשת לא תאכל כל תועבה (ג) - כי אתה עם קדוש בלב ובפה, ותהיו מובדלים מן העמים וכל רואיכם יכירו אתכם, כי לא תקרחו על מת, ולא תאכלו כל חי. ואם אתם עם קדוש, אין ראוי שתאכל טמא ותטמא הנפש:

7. רמב"ן דברים פרשת ראה פרק יד

ורש"י כתב לפי שאתם בניו של מקום אתם ראויים להיות נאים ולא גדודים ומקורחים. ואינו נכון, שאם כן תהיה המצוה גם שלא על המת. ור"א אמר אחר שתדעו שאתם בנים לה' והוא אוהב אתכם יותר מן האב לבנו, לא תתגודדו על כל מה שיעשה, כי כל מה שיעשה לטוב הוא ואם לא תבינוהו, כאשר לא יבינו הבנים הקטנים מעשה אביהם רק יסמכו עליו, כי עם קדוש אתה - ואינך כשאר כל הגוים, על כן לא תעשה כמעשיהם:
ולפי דעתי כי טעם "עם קדוש" הבטחה בקיום הנפשות לפניו יתברך, יאמר אחרי שאתה עם קדוש וסגלת ה' ולא ישא אלהים נפש וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, אין ראוי לכם להתגודד ולהקרח על נפש ואפילו ימות בנוער. ולא יאסור הכתוב הבכי, כי הטבע יתעורר לבכות בפירוד האוהבים ונדודם אף בחיים. ומכאן סמך לרבותינו (מו"ק כז ב) באסורם להתאבל על נפש יותר מדאי:

8. חזקוני דברים פרשת ראה פרק יד

בנים אתם לה' אלקיכם לפיכך לא תתגודדו על מה שיארע לכם אפי' אינך מבין מדוע אירע לך כך אלא סמוך עליו כי כל מעשיו של הקב"ה לטובה כמו הקטנים שאינם מבינים מעשה אביהם אלא סומכים הם עליו. ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת אם מת אביכם לא תתגודדו ולא תעשו קרחה ואל תצטערו יותר מדאי כי אינכם יתומים בכך שהרי יש לכם אב גדול חי וקיים הוא הקב"ה, ועוד כי עם קדוש אתה ואינך רשאי לנוול עצמך.

9. ספורנו דברים פרשת ראה פרק יד

(א) בנים אתם לה' אלהיכם לא תתגודדו. שאין ראוי להראות תכלית הדאגה והצער על הקרוב המת כשנשאר קרוב נכבד ממנו במעלה ובתקות טוב לפיכך אתם בנים לה' שהוא אביכם קיים לעד אין ראוי שתדאגו ותתאבלו בתכלית על שום מת:
ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת כי עם קדוש אתה. וגם כן אין להצטער מאד בשביל נזק המגיע למת במיתתו כי עם קדוש אתה מזומן לחיי העולם הבא אשר קורת רוח בהם יפה מכל חיי העולם הזה: